

La Costera-La Canal-La Vall d'Albaida

La història amagada Mariano González

Façana de la Casa Diego de la senyoria d'Alboi, en una fotografia de l'autor de l'article. Al costat, antic cartell identificatiu en un taulell.

LES ALQUERIES I LA CIUTAT. ALBOI

Alboi, pedania del Genovés, té una extensa història i forts lligams amb la noblesa. L'autor de l'article parla del seu passat, dels edificis que li donaren personalitat i tmbé de tot allò que s'ha perdut. Només algunes poques restes ens permeten conèixer un poc d'aquella època i de la seua importància

El clima i el territori del *hinterland* de Xàtiva condicionaren el tipus d'agricultura i amb ella el del poblament. D'una banda, van donar lloc a la ciutat, amb els seus serveis administratius, d'intercanvi comercial dels excedents i de mercat de manufactures, i d'altra, als nuclis rurals de producció agrícola, denominats "llocs" o "alqueries", sorgits de forma espontània en paratges ben proveïts d'aigua. Després de la conquesta en 1244, **Jaume I** va repoblar amb cristians els nuclis de major entitat demogràfica o d'interès estratègic del terme general de Xàtiva: Canals, L'Olleria, Benigànim, Castelló, L'Enova, Montesa i Vallada, i va conservar la població musulmana en les nombrosíssimes alqueries dels voltants en règim de vassallatge a favor de l'elit urbana xativenca, en comte de deixar desert, sense mà d'obra, un territori tan productiu. Els senyors feudals de les alque-

Aimàssera de la senyoria d'Alboi. També es conserva, emparetada, la moia del trull.

ries eren propietaris de les cases i dels mitjans de producció, per l'ús dels quals els colons li pagaven en diners i en espècie; tenien prerrogatives fiscals i judicials, i residien, a conveniència, en Xàtiva o en la casa de la senyoria o palau. Podem dir que cada lloc era un microestat de jurisdicció compartida dins d'un entramat jerarquitzat, format per les magistratures de la ciutat, pel governador, i pels càrrecs reials residents en València. Per tal d'assolir l'estatus jurisdiccional, els nuclis de població havien de tenir un mínim de quinze cases habitades, cas contrari no es constituïa en jurisdicció autònoma. Aquesta condició obligava als senyors a moderar les condicions fiscals excessives per tal que els colons no se'n anaren.

Faldeta, Miralbó, Betrillent, Maneu o Pintor són algunes alqueries que quedaren despoblades per a sempre en el segle XVII arran de l'expulsió dels moriscos, però moltes d'altres es consolidaren i, amb el temps, s'erigiren en municipis independents, com ara: El Genovés, Lloc Nou, Barxeta, La Llosa, Novetlè, Rotglà, Llanera, Cerdà, Sellent, Estubeny, i així fins a trenta set poblacions desmembrades del municipi matriu, Xàtiva. Sembla evident que les alqueries no poden entendre's sense l'existència de la ciutat, com tampoc Xàtiva es pot explicar sense les alqueries.

Una de les entitats de poblament que podem considerar representativa dels llocs senyorials és Alboi, que hui és pedania de El Genovés. Una alqueria feudal valenciana, estava normalment formada per un únic carrer al que donaven les entrades de les cases, mentre que a la part posterior d'aquelles estaven situats els corrals tancats amb una tàpia cega, sense eixida al camp, per tal que de nit quedara el conjunt estanc i protegit, com veiem en Berfull, en Torrent de Fenollet o en Sempere. No po-